

BELEDİYE GELİRLERİNİN TAHSİL USULÜ

Bekir BAYKARA

Avukat

(Not: Bu makale Vergi Dünyası Temmuz 2007 311. sayısında yayınlanmıştır.)

GİRİŞ

Belediyeler halkın günlük hayatında önemli yer işgal eden hizmetlerin görüldüğü kuruluşlardır. Devletin mahalli hizmet birimleridir. Halkın, yol, su, taşıma, temizlik ve daha birçok ihtiyaçlarını gideren belediyeler bu hizmetlerinin finansmanını genel bütçe gelirlerinden kendilerine ayrılan paylar ve bizzat kendi topladıkları vergi ve harçlar ve diğer kamu gelirleri ile karşılar. Bu gelirler tahakkuk edip kesinleştiğinde kamu alacağı haline gelirler. Belediyelerin kamu hukuku dışında, özel hukuktan doğan gelir ve alacakları da bulunur. Bütün bu gelir ve alacaklar rızaen ödenmediği takdirde icra yoluyla tahsil edilir.

Belediyelerin alacaklarının önemli bir kısmı 1953 tarihli 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun (Kısaca 6183 S.K) hükümlerine göre tahsil edilir. Hangi alacakların bu kanun hükümlerine tabi olduğu, kanunun 1. ve 2. maddelerinde belirtilmiştir. Ayrıca çeşitli kanunların bu kanuna yaptıkları yollamalarla kapsam genişlemiştir. Belediyelerin bu kanun kapsamı dışındaki alacakları, genel hükümlere göre yani 1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra Ve İflas Kanununa (İİK) göre tahsil edilir.

Belediyelerin gelir ve alacak yelpazeleri geniştir. Öte yandan mali ve hukuki hizmet birimleri yeteri kadar güçlü değildir. Bu durum, belediye alacaklarının tarh ve tahsil usulünde hatalara, tahsil usulünde geçişmelere (tedahüller) neden olmaktadır. Belediye gelirlerinin önemli bir kısmını oluşturan vergi gelirinin tarh usulünü daha önceki bir yazımızda incelemiştik.¹ Bu yazımızda ise, esas itibariyle, belediyelerin 6183 S.K. kapsamındaki alacaklarının tahsil usulünü ele alacağız. Ancak , özel hukuktan doğan ve İİK'na tabi olan alacakların tahsil usulüne de kısaca değineceğiz. Bu bağlamda, hem kamu alacakları hem de özel alacakların tahsilinde kullanılan iflas yolunu da çok özet olarak ele alacağız. Böylece yazımız belediyelerin tüm alacaklarının tahsil usulünü kapsayan özet bir metin olacaktır.

Yazıda, 6183 S.K.'nun kapsamı, tahsil dairesi, tahsil usulü ve borçluların kanun yolları, görevsiz yerlere başvurulması durumunda yapılacak işlemler gibi konular da işlenecektir. Bu bağlamda yazımızda tahsil daireleri ve yargı yolu uyuşmazlıkları ile ilgili Danıştay ve Yargıtay kararlarını da vereceğiz.

¹ Bekir BAYKARA, Belediye Vergi gelirlerinin Tah Usulü, Vergi Dünyası, Nisan 2006, 296. Sayısı

Yazımız, giriş ve sonuç bölümü dışında iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde belediyelerin gelirleri ele alınacaktır. İkinci bölümde bu alacakların tahsil usulü işlenecektir. Bu bölümde, 6183 SK na tabi alacakların tahsil usulü, özel alacakların tahsil usulü ve iflas yoluyla tahsil usulü işlenecektir.

En son olarak, yazının başlığı belediye gelirlerinin tahsil usulü olsa da küçük zihni uyarlamalarla devletin tüm alacaklarına uygulanabileceğini belirtelim.

I-BELEDİYE GELİRLERİ

A-6183 SAYILI KANUN KAPSAMINDAKİ GELİRLER

03.07.2005 Tarih ve 5393 sayılı Belediye Kanununun; 59. md.de belediye gelirleri dokuz bent halinde sayılmıştır. Bunlar: a) Kanunlarla gösterilen belediye vergi, resim, harç ve katılma payları, b) Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan pay, c) Genel ve özel bütçeli idarelerden yapılacak ödemeler, d) Taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler, e) Belediye meclisi tarafından belirlenecek tarifelere göre tahsil edilecek hizmet karşılığı ücretler, f) Faiz ve ceza gelirleri, g) Bağışlar, h) Her türlü girişim, iştirak ve faaliyetler karşılığı sağlanacak gelirler, i) Diğer gelirler.

Belediyelerin hangi alacaklarının 6183 S.K.'na tabi olduğu, Kanunun 1. maddesinde belirtilmiştir. Kanunun ikinci maddesi, kaldırdığı Tahsili Emval Kanununa göre tahsil edilen alacaklarında, kapsamda olduğunu hükme bağlamıştır.² Ancak Kanunun uygulama alanı bunlarla sınırlı değildir. Daha sonra çıkarılan bir çok kanunda, 6183 S.K.'na yollama (atıf) yapılmış ve Kanunun uygulama alanı hem konu (alacak türü) hem de kurum (alacaklı) itibariyle genişlemiştir.

Kanunun 1. maddesine göre, Devlet'e³ belediyelere ve il özel idarelerine ait vergi, resim, harç ceza tahkik (soruşturma-koğuşturma) ve takiplerine ait yargılama masrafları ile vergi cezası ve para cezaları gibi, asıl alacaklardır. Bunların zamanında ödenmemesinden dolayı ortaya çıkan gecikme zammı, faizi gibi alacaklar da kapsama dahildir.

Akitten (sözleşmeden)⁴ haksız fiilden⁵ ve haksız iktisaptan⁶ doğanlar dışında, kamu hizmeti uygulamasından doğan alacaklar da Kanun kapsamındadır. Buradaki "kamu hizmeti"

² Tahsili Emval Kanunu, 5 Ağustos 1325 (1909), tarihinde çıkarılmıştır.

³ Buradaki "Devlet" genel bütçeye dahil daireler yani bakanlıkların merkez ve taşra kuruluşlarını ifade eder.

⁴ Sözleşme, iki tarafın karşılıklı ve birbirine uygun, açık veya zımnî (kapalı-dolaylı) rıza beyanı ile gerçekleşen hukuki işlemdir.

⁵ Haksız fiil, 1926 tarih ve 818 sayılı Borçlar Kanununun 41. maddesinde, "gerek kasten, gerek ihmal ve teseyyüp (kayıtsızlık-tembellik), yahut tedbirsizlik ile haksız bir surette diğer kimseye bir zarar ika eden (veren) şahıs o zararın tazminine mecburdur.

Ahlaka mugayir (aykırı) bir fiil ile bir kimsenin zarara uğramasına bilerek sebebiyet veren şahıs cezalı o zararı tazmine mecburdur." Şeklinde tanımlanmıştır.

⁶ Haksız iktisap (sebepsiz iktisap da denir) Borçlar Kanununun 61. maddesinde tanımlanmıştır. Dili biraz eski olduğundan, madde güncel söyleyişle alınmıştır. "Haklı bir sebep olmaksızın başkasının zararına mal (değer)

kavramı çok geniştir. Akit, haksız fiil ve haksız iktisaptan doğanlar dışında olup, kapsama dahil kamu kuruluşunun her türlü alacağını kapsar.⁷ İdari sözleşmelerden doğan alacakların da Kanun kapsamında olduğu kabul edilmektedir.⁸

Yukarıdakiler dışında kalıp, özel kanunlarla 6183 S.K.'na tabi olduğu belirlenmiş her türlü alacak da, alacaklının ve alacağın niteliğine bağlı olmaksızın, 6183 S.K. kapsamındadır. Örneğin 2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanununda (BGK) düzenlenmiş her türlü alacak, bu kanunun 28. md. deki yollama gereği 6183 sayılı Kanuna tabidir. Gerçi 2464 S.K.'na göre toplanan gelirler, yapıları gereği zaten 6183 S.K.'nun 1. md.si kapsamındadır. Bu anlamda 2464 S. BGK'nun 98. md.sinin bir "haşiv" yani fazlalık olduğu düşünülebilir. Ancak, BGK'nun da 6183 S.K.'nun 1. md.si kapsamında olmayan en azından bu konuda tereddüde yer verecek gelirler de bulunmaktadır. Örneğin, BGK'nun 97. maddesindeki "ücrete tabi işler" böyledir. Gerçekten, belediyelere ait kepçenin, meclisçe belirlenen saat ücreti karşılığı, bir kişinin hafriyat işini yapması, 6183 S.K.'nun 1. maddesi kapsamında değildir. Çünkü akde, yani sözleşmeye dayalı bir işlem vardır. Ancak BGK'nun 98. maddesindeki yollama gereği kepçenin kazı ücreti 6183 S.K.'na göre tahsil edilecektir.

Belediyeye ait olup, tahsil usulü yönünde tereddüt olduğundan yargıya intikal etmiş, ancak 6183 SK na tabi olduğuna karar verilmiş, bazı konular aşağıda verilmiştir.

Altyapı denge bedeli,⁹ kazıdan çıkan hafriyatın dolguda kullanılması nedeniyle yönetmelik gereği alınacak ceza¹⁰ her türlü para cezaları¹¹ (para cezalarının itiraz merciinin sulh ceza mahkemesi olması durumu değiştirmez)¹² kaçak su kullanım bedelinin tahsili¹³ hizmete dayanan ve tarifeye göre hesaplanan ilan tesis ücreti¹⁴ belediyeye ait bariyerlerin tahribi nedeniyle istenen zarar bedeli¹⁵ su ücreti.¹⁶¹⁷

B-BELEDİYELERİN 6183 S.K. KAPSAMI DIŞINDAKİ GELİRLERİ

iktisap eden (elde eden) kimse onu iadeye mecburdur. Özellikle geçerli olmayan veya tahakkuk etmemiş bir sebebe, yahut varlığı sona ermiş bir sebebe dayanılarak alınan şeyin iadesi gerekir."

⁷ Yılmaz Özbalcı, Amme alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Yorum Ve Açıklamaları, Ankara 2000, Sh.49

⁸ Servet Şamlıoğlu, Yılmaz Özbalcı, A.A. Tahsil Usulü Hk. Kanun Yorum ve Açıklamaları, Ankara 1984, Sh. 6, Edip Şimşek, Amme Alacakları Tahsil Usulü Kanun Şerhi, 2. Baskı İstanbul 1996, Sh. 7.

⁹ Y.4. H.D. 3.4.2001, E. 2001/1819, K. 2001/3301.

¹⁰ Y.4. H.D. 21.12.2000 E. 2000/8766, K. 2000/11911

¹¹ Y. 12. H.D. 7.2.2002 E. 2002/1598, K. 2002/2431.

¹² Y. 12. H.D. 5.4.2002 E. 2002/5965, K. 2002/7180.

¹³ Y. 4. H.D. 25.2.2004 E.2003/12937, K. 2004/2160.

¹⁴ D. 9. D. 25.5.1989 E. 1987/544, K. 1989/1749.

¹⁵ D. 8. D. 1.12.1998 E. 1996/1769, K. 3986.

¹⁶ D. 9. D. E. 1968/213, K. 1971/395 (Özbalcı age. Sh. 70), D. 9. D. 12.2.1976 E. 1974/843, K. 1976/519 (D.D. S. 24, 25, Sh. 369)

¹⁷ Ancak aynı Dairenin daha sonraki bir kararında su ücretinin özel hukuka tabi olduğu belirtilmektedir. (Aksi yönde karşı oy var.) D. 9. D. 14.5.1991, E. 1990/1412, K. 1991/1724.

Belediye gelirlerinden, yukarıda sayılanların dışında kalanlar, genel usullere yani 1932 tarihli İcra İflas (kısaca İİK) Kanununa tabidir. Bu alacaklar, belediyelerin akitten (sözleşmeden) haksız fiil ve haksız iktisaptan (edinimden) doğan alacaklarıdır. 6183 S.K.'nın takip hukukunda, özel kanundur. Bu nedenle alacağın özel hüküm olan 6183 S.K.'na tabi olabilmesi için kanunda hüküm bulunması gerekir. Yönetmelikle, genel hükümlere tabi bir alacak 6183 S.K.'na tabi kılınmaz.¹⁸

Belediyelerin İİK'na tabi alacakları konusunda şu örnekleri verebiliriz. Kira akdine dayanan alacaklar¹⁹, taşınmaz satışından doğan alacaklar²⁰, irtifak hakkı tesis bedeli²¹, hal tahsis ücreti.²²

II-BELEDİYE GELİRLERİNİN TAHSİL USULÜ

A-A.A.T.U.H.K.'NA GÖRE TAHSİL USULÜ

1-Takibata Geçebilmek İçin Alacak Kesinleşmiş ve Vadesi Gelmiş Olmalıdır.

Alacağın kesinleşmesi, takibata geçmenin ilk şartıdır. Alacağın kesinleşmesi, miktarı konusunda ihtilafın, çekişmenin olmaması demektir. Bu, ya borçlunun açık veya zımni kabulü ile yada mahkeme kararıyla olur.

Vergi alacağının kesinleşmesi, tahakkuk etmesi demektir. Tahakkuk, tarh ve tebliğ edilen verginin ödenecek safhaya gelmesidir. (VUK Md. 22). Verginin tahakkuk ettiği zamanı, tarhiyat usulü belirler.²³ Beyana dayanan tarhiyatta, beyannamenin verilmesi üzerine düzenlenen "tahakkuk fişi" ile vergi tarh ve tahakkuk eder.(VUK Md. 25). Tahakkuk fişinin alınmaması tahakkuka engel değildir. (VUK Md. 27). İkmalen, re'sen ve idarece tarhiyatta ise, tarh edilen verginin mükellefe usulüne uygun biçimde tebliğinden sonra, 30 gün içinde dava açılmazsa, tahakkuk eder. Tebligat usulüne uygun değilse alacak kesinleşmez. Kesinleşmeyen (tahakkuk etmeyen) alacak için ödeme emri düzenlenemez. Düzenlendi ise, iptal edilir.²⁴ Dava açılırsa, vergi mahkemesi davayı reddettiğinde vergi tahakkuk eder.²⁵ Otomatik tarh usulünde²⁶ ise, kanunda belirlenen zamanda tahakkuk eder. Örneğin, Motorlu

¹⁸ Y. 13. H.D. 17.4.2003, E. 2003/756, K. 2003/4686.

¹⁹ D. 9. D. 26.9.1988, E. 1987/1904, K. 1988/2891.

²⁰ D. 4. D. 16.10.1991 E. 1990/692, K. 1991/2975.

²¹ D. 10. D. 24.6.1993 E. 1991/3917, K. 1993/2687.

²² D. 9. D. E. 1985/823, K. 1986/1746 (Özbalcı age sh. 67).

²³ Bekir Baykara agm.

²⁴ D. 3. D. 21.09.1999, E. 1998/1764, K. 1999/3017, D. 7. D. 19.12.1991, E. 1987/4328, K. 1991/3131, D. 4. D. 13.04.2000, E. 1999/5307, K. 2000/1495, D. 11. D. 07.06.1999, E. 1999/325, K. 1999/2417.

²⁵ Mualla Öncel, Ahmet Kumrulu, Nami Çağan, vergi Hukuku, Ankara 2005, 13. Baskı Sh. 107.

²⁶ Otomatik tarh, belli olayın gerçekleşmesi veya belirlenen zamanın geçmesi ile gerçekleşen tarh ve tahakkuktur.. Bu konuda bkz. Bekir Baykara , Vergi Tarh İşleminin Hukuki Analizi, E-Yaklaşım Şubat 2004, sayı 134 .

Taşıtlar Vergisi Ocak ayı içinde (MTV Md. 9), Çevre Temizlik Vergisi de aynı şekilde Ocak ayında tahakkuk eder. (BGK Mük. Md. 44).

Belediyelerin vergi alacağı dışındaki (harç, katılma payı gibi) alacakları için de aynı şey geçerlidir. Yani bu tür alacaklar da kesinleşmeden tahsil işlemine başlanamaz, ödeme emri gönderilemez. Örneğin 2464 sayılı BGK'nuna göre alınan harcamalara katılma payı için bu Kanunun 90 ıncı maddesinde belirlenen tahakkuk işlemleri tamamlanmadan takibata geçilemez ödeme emri düzenlenemez, düzenlendiği takdirde iptal edilir.²⁷ Katılma payının BGK'nun 90 ve 89 uncu maddelere göre hesaplanması aynı, Kanunun 92 inci maddesine göre tebliğ edilerek tahakkuk etmesi, böylece "...kesinleşmiş ve ödeme emri ile talep edilebilir hale gelmiş bir amme alacağı..."²⁸ için ödeme emri düzenlenecek hale gelmesi gerekir.

Alacağın takip edilebilmesi için tahakkuk gerekli fakat yeterli değildir. Takibat için ikinci şart, alacağın vadesinin gelmiş olmasıdır. Vade, ödeme süresinin son günü olup, verginin kanununda gösterilir. (VUK Md. 111). Bu bağlamda verginin bir defada (defaten) veya taksitle ödenip ödenmeyeceği kanununda düzenlenir. Örneğin, Haberleşme vergisi beyanname verme süresi içinde bir defada (BGK Md. 33), Çevre Temizlik Vergisi, su bedelleriyle birlikte veya Emlak Vergisinin tahsil sürelerinde ödenir. (BGK Mük. Md. 44).

Vergi kanunlarında olduğu gibi, kamu alacağının doğduğu diğer kanunlarda da alacağın vadesi belli edilir. Eğer böyle bir belirleme yoksa, tebliğden itibaren bir ay içinde ödenir. (6183 Sk. Md. 37).

2-Takibata Belediyenin Tahsile Yetkili Birimince Düzenlenecek Ödeme Emri Tebliği İle Başlanır.

Tahakkuk edip kesinleşen fakat vadesinde ödenmeyen alacak cebren tahsil olunur. (6183 S.K. Md. 53). Bunun için önce bir "ödeme emri" gönderilir. Ödeme emri, borcunu ödemeyen kimseye, borcu ödemeleri veya mal beyanında bulunmaları konusunda bir ihtardır. Ödeme emri ilk icra takip işlemidir. Bu olmadan diğer aşamalara geçilemez. Ödeme emri 6183 S.K.'nun 55. md.sindeki kayıtları içerir.

Kamu alacağına ilişkin takibat alacaklı kamu idaresinin tahsil dairesince yapılır. (6183 S.K. Md. 5). Yani belediyenin 6183 S.K. kapsamındaki alacaklar için icra ve iflas dairesine müracaatı gerekmez.

İster rızai (isteğe bağlı) isterse cebri yani zora dayalı olsun, belediyenin kamusal gelirleri kendi tahsil daireleri tarafından, 6183 S.K.'na göre tahsil olunur. Kamu idarelerinin 6183 S.K.'nu uygulayacak memurları ve bunların görevleri, kanun, tüzük veya

²⁷ D.9.D.14.2.2006 2005/1831E,2006/284 K.

²⁸ D.9.D.27.4.2006 E.2005/1656,K2006/1622

yönetmeliklerle belirlenir (6183 S.K. Md. 4). 03.07.2005 tarih ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 48. maddesine göre “mali hizmetler” belediye birimlerindedir. Bu birim en basit haliyle gelir ve gider bölümlerinden oluşmaktadır.²⁹ Belediyelerde Gelir Şube Müdürü, belediye Hesap İşleri Müdürü veya Muhasebeci unvanlı makamlardan hangisi varsa vergi dairesi müdürü sıfat ve yetkisine sahiptir (2464 S. B.K. Md. 102). Bu yetkililerin başında bulunduğu birim de 6183 S.K.’nu uygulamakla görevli olacaktır. Dolayısıyla bu birim rızai veya cebri tahsilatları yapacaktır. Bu bağlamda rızai tahsilatları yapacak, rızaen ödenmeyen alacaklar için ödeme emri gönderecek, gene de tahsilat sağlanamaz ise cebri takip yapacaktır. Cebri takip de, 6183 S.K.’nun 54. maddesinde yazılan varsa teminatın paraya çevrilmesi, malların haczedilerek paraya çevrilmesi, gerekli şartlar varsa borçlunun iflasının istenmesi suretiyle olur (İflas yoluna yazının ilerleyen bölümlerinde değinilecektir.)

Düzenlenen ödeme emri, borçluya tebliğ edilir. Tebligat, Tebligat Kanununa göre değil, VUK’nun tebligat hükümlerine göre yapılır. (6183 S.K. md. 8).

Ödeme emrinin tebliği ile takibat başlamış olur. Bu konu aşağıda incelenmiştir.

3-Kendisine Ödeme Emri Tebliğ Edilen Kimse Ödeme Yapmazsa Belediyenin İlgili Birimi Haciz Safhasına Geçer.

Ödeme emrini tebellüğ eden (alan) kimsenin üç seçeneği vardır. Ödemek, dava açmak veya mal beyanında bulunmak.

Kendisine ödeme emri tebliğ edilen kimse borcu kısmen veya tamamen ödeyebilir. Ödenen tutar kadar borç sona erer.

Kendisine ödeme emri tebliğ edilen kimse dava açmaz ise mal bildiriminde bulunmak zorundadır. 6183 SK 59. md.de mal bildirimi, mal bildiriminde bulunmamanın sonuçları 60. md. de düzenlenmiştir.

Ödeme emrine karşı yedi gün içinde vergi mahkemesine dava açılabilir.(Md.58). Dava açılması takibi durdurmaz. Takibin durması için İYUK 27. Md.ye göre yürütmeyi durdurma yönünde karar alınması gerekir.

Ödeme emrine karşı dava açmayan veya dava açıp da yürütmeyi durdurma kararı alamayan kimse nezdinde haciz işlemlerine başlanır. Borçlunun mal bildiriminde gösterilen veya tahsil dairesince tespit edilen borç veya üçüncü şahıslar elindeki taşınır, taşınmaz mallar ile alacak ve haklardan borcuna yetecek miktarı belediyenin tahsil birimince haczolunur. (Md.62)

²⁹ Bu birimin başında Belediyenin durumuna göre daire başkanı veya müdür bulunmaktadır. alttaki birimler ise, şube veya şeflik olarak örgütlenmektedir. Şubeler ise, gene belediyenin durumuna göre, gelir şube müdürlüğü, gider şube müdürlüğü, bütçe ve kesin hesap şube müdürlüğü bulunmakta, bazı belediyelerde ihtiyaca göre diğer birimler (örn. krediler şube müdürlüğü gibi) oluşturulmaktadır.

Haczedilen mallar, haczi yapan dairece satılarak paraya çevrilir ve alacaklara Md.47 uyarınca mahsup edilir. Menkul (taşınır) mallara ilişkin satış Kanununun ikinci kısmının ikinci bölümünde (Md.77-87), gayrimenkullerin (taşınmazların) satışı ise üçüncü bölümde (Md.88-89) düzenlenmiştir.

4-6183 Sayılı Kanuna Tabi Alacaklar İçin Ödeme Emri İcra Dairesi Tarafından Düzenlenirse İptal Edilir.

Bir alacağın 6183 Sayılı A.A.T.U.H.K.'na tabi olması demek, bu alacağın kamu idaresi tarafından belirlenip muhatabına tebliğ edilerek³⁰ kesinleştikten sonra kendiliğinden ödenmezse, aynı idarenin tahsil dairesi tarafından takip edilmesi demektir. Takip idarenin tahsil dairesinin ödeme emri çıkartması ile başlar. Alacak yedi gün içinde ödenmez ise cebri tahsil şekillerine göre, teminatın çözülmesi, malların haczedilerek paraya çevrilmesi veya şartları varsa iflasın istenmesi, suretiyle tahsil edilir.

A.A.T.U.H.K.'nun sisteminde, gerek tahakkuk gerekse ödeme emri ve sonraki takip safhasında borçlunun dava açacağı yer kural olarak vergi (bazı durumlarda idare) mahkemeleridir^{31 32}. Borçlu genel mahkemelere başvurursa, davası “görev” yönünden reddedilir.³³

Yukarıda belirttiğimiz gibi belediye, kamu alacağının miktarını, kanundaki usullere göre idare kendi belirler. Bunun için mahkemeye başvurup “ilam” alması gerekmez.³⁴ Kendi belirlediği kamu alacağını gene kendi birimleri ile takip ve cebren tahsil eder. Bunun için icra dairesine başvuramaz.³⁵ Eğer belediye icra dairesine başvurur ve icra dairesi borçluya ödeme

³⁰ Ancak, yukarıda tarh usulleri bölümünde açıkladığımız gibi, her durumda, kamu alacağının kesinleşmesi (tahakkuk etmesi) için her zaman tebliğ gerekmez. Beyana dayalı tarhiyatta beyanname verildiğinde tahakkuk fişi düzenlenir ve borç kesinleşir. Keza otomatik tarhiyatta da durum aynıdır.

³¹ Ancak 6183 sayılı Kanunun uygulanacağı her durumda görevli yargı yeri vergi mahkemesi değildir. Vergi mahkemesi, vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümler ile zam ve cezaları ile bunların tahsili ile ilgili davalara bakar. Bunun dışında örneğin İmar Kanununa göre verilen ve 6183 S.K.'na göre tahsil edilecek ceza için gönderilen ödeme emrine İdare Mahkemesine dava açılacaktır. (D. 6. D. 16.01.1989 gün ve E. 1998/2894, K. 1989/25 sayılı kararı)

³² 6183 S.K.'nun uygulamasında asıl görevli mahkeme vergi mahkemeleri (bazen de idare mahkemeleri) olmakla birlikte, Kanunun 66. maddesine göre açılacak “istihkak davası” genel mahkemelerde açılır. Ayrıca gayrimenkullere ilişkin ihalenin feshi davası da 6183 S.K.'nun 99. maddesine göre icra tetkik merciinden şikayet yolu ile istenebilir. Alacaklı idare de Kanunun 24. maddesine göre iptal davasını genel mahkemelerde açar.

³³ Y. 3. H.D. 11.02.2002 gün ve 2002/961, 2002/1362 sayılı Kararı olayda, Su Birliği Başkanlığına 6183 S.K.'na göre ödeme emri çıkartılmış, borçlu buna karşı ödeme emrinin iptali için dava açmıştır. Mahkeme davayı reddetmiş, temyiz üzerine Yargıtay 3. D., 6183 S.K.'na göre çıkartılan ödeme emrine itiraz yerinin 2576 Sayılı Kanunun 6. maddesi uyarınca Vergi Mahkemesi olduğunu, bu nedenle HUMK'nun 7. maddesine göre görevsizlik kararı verilmesi gerekirken işin esasına girilmesini doğru görmeyerek kararı bozmuştur. Aynı şekilde 12. Hukuk Dairesi 6183 S.K.'na göre konulan haczin kaldırılması talebinin İcra Tetkik Merciiince reddedilmesi gerektiği yönünde karar vermiştir. (Y. 12. H.D. 20.02.2002 tarih ve E. 2002/2543, K. 2002/3884.

³⁴ Y. 4. H.D. 21.12.2000 gün ve E. 2000/8766, K. 2000/11911 sayılı kararı, Y. 4. H.D. 25.02.2004 gün ve E. 2003/12937, K. 2004/2160 sayılı kararı.

³⁵ “6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkındaki Yasa da özel bir yasadır ve bu yasanın uygulama alanına giren bir alacak için genel icra ve haciz yoluyla takip yapılamaz, bu konuda dava açılamaz. (Y. 4. H.D.

emri gönderirse, borçlunun itirazı üzerine takip durur. Duran takibin devamı için idare bir yıl içinde genel mahkemeler de itirazın iptali davası açar veya altı ay içinde icra mahkemesinden itirazın kaldırılmasını isteyebilir. Bu durumda mahkeme veya icra tetkik mercii görevsizlik kararı veremez.³⁶ İşin esasına girmesi ve “bu durumda ortada geçerli bir icra takibi bulunmadığından, takibe yapılan itirazın iptali için açılan bu davanın da dayanağı ve dava şartı bulunmadığından reddi...”³⁷ veya “takip geçersiz olduğundan, takibe itiraz üzerine açılan itirazın iptali davasının reddi”³⁸ yönünde karar vermesi gerekir. Öte yandan, kamu alacağı için icra dairesi tarafından çıkarılan ödeme emrine borçlu 7 gün içinde itiraz etmese de ödeme emri kesinleşmez. Borçlunun icra tetkik merciine³⁹ şikayeti üzerine takibin iptaline karar verilir.⁴⁰ Bu durumda da mercii görevsizlik kararı vermeden takibin iptaline karar vermesi gerekir.⁴¹ Bu durumda Belediye (veya kamu idaresi)nin kendi yetkili birimleri tarafından ödeme emri gönderilmesi gerekir. Bu durumda, hemen yukarıda belirttiğimiz gibi, borçlunun vergi mahkemesine başvurması gerekir.

Görüldüğü gibi İdare, sadece 6183 S.K.’nin 1. ve 2. maddeleriyle, diğer kanunların yaptığı yollama gereği 6183 S.K.’na tabi olan alacaklarını kendi tahsil dairesi eliyle alabilir. Bunlar “amme” veya “kamu” alacağıdır. Diğer “özel” alacaklar, örneğin kira alacağı için bu yola başvurulamaz. Yani kira alacağını kendi tahsil dairesi eliyle takip edemez. Başvurulur ise ödeme emri vergi mahkemesi tarafından iptal edilir.⁴² Bunun için mahkeme kararı almadan

03.04.2001 gün ve E. 2001/1819, K. 2001/3301, Y. 12. H.D. 16.04.2002 gün ve E. 2002/7091, K. 2002/7908 sayılı kararı)

³⁶ Uyuşmazlık M. 17.11.2003 gün ve E. 2003/77, K. 2003/83 sayılı kararı. Somut olayda belediye çevre temizlik ve emlak vergileri için icra müdürlüğü eliyle ödeme emri çıkarmıştır. Mükellefin itirazı üzerine takip durmuştur. Belediye asliye hukuk mahkemesinde itirazın iptali davası açmıştır. Mahkeme davayı kabul etmiş, ancak Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, görevsizlik kararı verilmesi gerektiği gerekçesi ile kararı bozmuştur. Mahkeme bozmaya uymuştur. Bunun üzerine Belediye Vergi Mahkemesine başvurmuş, Vergi Mahkemesi de görevsizlik kararı vermiş karar kesinleşmiştir. Uyuşmazlık mahkemesi ise, alacağın 6183 S.K.’na tabi olduğunu icra dairesine başvurmadan belediyenin kendi memurları eliyle tahsil edilmesi gerektiğini belirtmiş ancak “...adli merciiiler nezdinde ilamsız icra takibine geçilmiş olması karşısında, takip hukukuna özgü bulunan itirazın iptali davasının icra iflas kanununun 1. ve 67. maddelerinde işaret edilen asliye hukuk mahkemesinde görülmesi gerekir” kararına varmıştır.

³⁷ Y. 3. H.D. 04.04.2002 gün ve E. 2002/2551, K. 2002/3404 sayılı kararı.

³⁸ Y. 15. H.D. 28.09.2004 gün ve E.2004/2964, K. 2004/4692 sayılı karar.

³⁹ İcra tetkik mercii; icra iflas dairelerinin yaptığı işlemleri şikayet yoluyla denetleyen, ayrıca kendisine kanunun verdiği işleri (ihalenin feshi, istihkak davası gibi) gören özel mahkemedir.

⁴⁰ Y. 12. H. D. 17.03.2003 gün ve E. 2003/2241, K. 2003/5507 sayılı kararı. Somut olayda, icra dairesinde takibi yapan bir belediyedir. Kararda “Borçlunun mercie başvurusu idari para cezaları için genel haciz yoluyla takip yapılamayacağı ve bu alacağın, 6183 sayılı yasa gereğince tahsili gerekeceğinden bahisle takibin usulsüzlüğüne yönelik şikayettir. Bu konudaki şikayet bir hakkın yerine getirilmesi ile ilgili olduğundan İ.İ.K.’nin 16/2 maddesi gereğince süreye tabi değildir. Şikayetin kabulü ile takibin iptaline karar verilmesi bu nedenle doğrudur.”

⁴¹ 12. H. D. E. 2002/11264.

⁴² D. 7. D. 03.05.2000 gün ve E. 2000/998, K. 2000/1452 somut olayda, davacı kurum, gayrimenkul kira bedelinin tahsili için ödeme emri çıkarmış, buna karşı muhatap vergi mahkemesine başvurmuş, vergi mahkemesi davayı (özel alacak olması nedeniyle) görev yönünden reddetmiştir. Temyiz üzerine 7. Daire, her ne kadar alacak 6183 S. K. kapsamına girmese de, “... ödeme emrini konu unsuru bakımından sakatlayan bu durumun,

“ilamsız icra”⁴³ veya mahkemeye başvurularak “ilamlı icra”⁴⁴ yoluyla icra dairesine başvurulabilir.

B-BELEDİYEYE AİT KAMU ALACAKLARI İFLAS YOLUYLA DA TAHSİL EDİLEBİLİR

Belediyelere ait kamu alacakları, kendi tahsil daireleri eliyle tahsil olunabileceği gibi, iflas yoluyla da tahsil edebilirler. İflas yolunda 6183 S.K.’nun 54. md.sinde sayılan diğer iki cebri tahsil şeklinden farklı olarak, idari birim olan tahsil dairesi tarafından değil, adli yargı mercilerinden birisi olan icra- iflas dairesi tarafından yürütülür.

Hemen belirtelim, iflas yolu, hem 6183 SK kapsamında, hem de kapsam dışı özel alacaklar için başvurulabilecek bir yoldur.

Kamu alacaklarının iflas yoluyla takibi çok tercih edilen bir yol değildir. Bu konu, ayrı bir makale konusu olacak kadar özellik taşımaktadır. Biz burada, **kamu alacaklarının iflas yolu ile takibi** ile ilgili çok özet bilgi vereceğiz.

Kamu alacaklarının iflas yoluyla takibi 6183 S.K.’nun 100. md. ile İ.İ.K.’na yollamada bulunmak suretiyle düzenlemiştir. Yani kamu alacağının iflas yoluyla takibi, genel usullere tabidir. Bu iflasın istenmesi ile, borcun tahsili için gerekli bütün işlem ve eylemlerin, adli yargının bir parçası olan icra-iflas dairelerince yapılacağı anlamına gelir.

Kamu alacağının iflas yoluyla takibinde, alacaklı kamu idaresi ile birlikte takip yapmış olsun olmasın tüm alacaklıların alacağı, borçlunun tüm mal varlığından tahsil ve tasfiye olunur. Kamu alacağının 6183 S.K.’nun 54. md.sindeki usule göre takibi birel (cüzi), iflas yoluyla takibi ise toplu (külli) icra yoludur.

Kamu alacağının iflas yoluyla takibi belli şartların varlığına bağlıdır. Bu şartlar ortada ödeme emri düzenleme aşamasına gelmiş kamu alacağının bulunması, gönderilen “iflas ödeme emri”nde yazılı süre içinde borcun ödenmemesi (doğrudan iflas halinde buna gerek

idari-adli görev ayrımını belirleyici etkisi yoktur. Bu sebeple görevsizlik kararında, hukuka uyarlık mevcut değildir” diyerek kararı bozmuştur.

⁴³ İlamsız icra: elinde mahkeme ilamı (kararı) bulunmayan para alacaklısının, alacaklarını almak için başvurdukları icra yoludur. Bu yolda, borçlunun takip talebi üzerine icra dairesi borçluya ödeme emri gönderir. Borçlu buna yedi gün içinde itiraz etmezse kesinleşir ve haciz safhasına geçilir. Borçlu itiraz ederse takip durur. Takibe devam için alacaklının genel mahkemede bir yıl içinde “itirazın iptali davası” veya altı ay içinde icra mahkemesinde “itirazın kaldırılması” takibinde bulunabilir. Ödeme emrine süresinde itiraz etmemiş fakat gerçekten borçlu olmayan kişi borcu ödemedi önce “menfi tespit davası” ödedikten sonra ise “istirdat davası” açabilir. Davayı kazanırsa parayı ödemez veya ödemediğini geri alır.

⁴⁴ İlamlı icra; konusu para veya başka bir şey olan alacaklının önce mahkemeye başvurup karar (ilam) alarak, buna özgü takip yoluna başvurmasıdır. Bu yolda, gönderilen icra emrine karşı borçlunun itiraz imkanları kısıtlıdır. Bu imkanlar 6183 S.K.’nun 58. maddesindeki sayılan haller ile paraleldir.

yoktur, alacaklı idare yetkili Ticaret Mahkemesine başvurarak iflas kararı alabilir.) ve kamu borçlusunun iflasa tabi kişilerden (esas itibariyle tacir) olmasıdır.^{45 46}

İflas yoluyla takip genel haciz yolunda olduğu gibi, icra müdürlüğüne İİK'nun 58. md.sine göre, verilmiş takip talebi ile başlar. Ancak bu talepte, iflas istendiği açıkça belirtilmelidir. (İİK. Md. 58/II-5).

İcra dairesi bu talep üzerine, İİK'nun 155. md.sinde düzenlenen bir ödeme emri gönderir. Buna “**iflas ödeme emri**” denmektedir.⁴⁷ Ödeme emrini alan borçlu yedi gün içinde itiraz edebilir.⁴⁸ İtiraz üzerine takip durur. Kamu idaresinin takibe devam edebilmesi için, borçlunun muamele merkezindeki ticaret mahkemesinden, itirazın kaldırılması ve iflasa karar verilmesi talebiyle bir sene içinde dava açması gerekir. (İİK. 156) Bu davada, genel hükümlere göre, takibe konu borcun varlığı tartışılır. Burada, kamu alacağı dolayısıyla iflas yoluyla takibe ilişkin ayrık durumu tartışmak gerekir. Yukarıda belirttiğimiz gibi, kesinleşen kamu borcu takibe konu edilir. Kesinleşme, ya bir mahkeme kararı ile, yada dava süresi geçmesi ile olur. Vergi mahkemesi kararı, HUMK 373 anlamında kesin hükümdür ve ticaret mahkemesini bağlar⁴⁹ “...bunun dışında kalan borçlu itirazları ise, idari tasarruflara ilişkin olsa dahi, iflas davasına bakan mahkemede incelemeye konu edilmelidir”⁵⁰ şeklinde görüş olduğu gibi, mahkemenin, idarenin borcun kesinleştiğine ilişkin sunduğu belgelerin şekli incelemesi ile yetineceği, yönünde görüş de bulunmaktadır.⁵¹ Ancak son durumda dahi, borcun ödendiği ve zamanaşımına uğradığı iddiası ticaret mahkemesince dikkate alınacak ve ispat edilirse iflas davası reddedilecektir. Borcun varlığı ispat edilirse, itirazın kaldırılmasına karar verilir ve iflas takibi kesinleşir.

Borçlu iflas ödeme emrine itiraz etmezse, iflas yoluyla takip gene kesinleşir.

Bu durumda, borca itiraz etmeyen borçlu borcunu da ödemedi ise, alacaklı ödeme emrinin tebliğinden itibaren bir yıl içinde ticaret mahkemesine başvurur ve ödeme emrine itiraz edilmediğini bildirerek iflas kararı verilmesini istemelidir. (İİK md. 156) Dilekçeyi alan ticaret mahkemesi, borcun varlığını incelemeden iflasın ilanına karar verir. (İİK md.158/1) Yapılan ilan üzerine, diğer alacaklıların iflası gerektiren bir hal olmadığına dair herhangi bir

⁴⁵ Turgut CANDAN, Açıklamalı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü hakkında Kanun, Ankara 2007, Sh. 510.

⁴⁶ Esas itibariyle tacirler iflasa tabidir. İflasla tabi olan diğer kişiler, kolektif şirket ortakları ile kom. Şirketlerin komandite ortakları, ticareti terk edenler, banka ortakları, yönetici ve görevlileri, şartları varsa miras yoluyla kalan tereke. Bkz Turgut CANDAN age. Sh. 515 vd. .

⁴⁷ Hakan Pekcanitez, Oğuz Atay, Meral Sungur, tekin Özkan, Muhammet Özekes, İcra ve İflas Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2005 Sh. 333.

⁴⁸ Age sh. 333.

⁴⁹ Edip Şimşek, age Sh.869

⁵⁰ age, Sh.869

⁵¹ Turgut Candan age, sh 519

müdahale veya itirazı olmaz veya itirazlar yerinde görülmezse, mahkeme “depo kararı” verir. Bununla birlikte mahkeme borçluya yedi gün içinde borç ile birlikte faiz ve masrafların ödenmesini veya mahkeme veznesine depo etmesini, aksi halde ilk oturumda iflas kararı verileceğini ihtar eder. (İİK md.158/II). Depo kararı, iflas yolunda borçluya tanınan son şanstır. Depo kararının gereği yerine getirilmezse ilk oturumda iflas kararı verilir. (İİK md.158 son cümle) Bu hükümle iflas açılmış olur ve hükümde iflas anı gösterilir. (İİK md.165/I) İflas açıldığı anda borçlu müflis hale gelir ve haczi kabil bütün malları “iflas masası”nı teşkil eder ve borçların ödenmesine tahsis olur. (İİK md.184)

Bunun dışında iflas idareleri, herhangi bir nedenle hakkında iflas kararı verilen kimseleri, kamu alacaklarının iflas masasına yazdırılmasını sağlamak amacıyla, kamu idarelerine bildirirler. (6183 SK md 100/II)

İflas; iflas organları tarafından idare ve tasfiye edilir. İflas organları ise, icra dairesi, iflas dairesi, icra mahkemesi, asliye ticaret mahkemesi, iflas bürosu, alacaklılar toplantısı ve iflas idaresidir.

C-BELEDİYELERİN 6183 SAYILI KANUN KAPSAMI DIŞINDAKİ ALACAKLARI İ.İ.K.’NA TAHSİL EDİLİR

Belediyelerin 6183 sayılı kanun kapsamı dışındaki alacakları İİK’na göre tahsil edilir. Bu bölümde bu Kanun ve buna göre yapılacak tahsilat hakkında çok kısa bilgi vereceğiz. Böylece iki tahsilat usulünün bir nebze karşılaştırma şansı da doğabilir.

Haklarının inkar veya ihlal edildiğini düşünen kişiler önce muhatabına bunun yerine getirilmesi için başvuracaklardır. Anlaşmazlığı sulh yoluyla çözmeye çalışacaktır. Bu mümkün olmazsa, yetkili ve görevli mahkemeye başvurup lehine bir karar alacaktır. Mahkeme kararının gereği, haksız çıkan tarafından kendiliğinden yerine getirilmediği takdirde zora başvurmak gerekecektir. Hakların hak sahibi tarafından zorla elde edilmesi istisnai birkaç durum dışında,⁵² kabul edilmez.⁵³ Bu durumda hakkın zorla (icra) yerine getirilmesi için devletin bu iş için görevlendirilmiş dairelerine müracaat edilir. Görevli daire icra ve iflas daireleridir.⁵⁴

⁵² Örn.BK md.52, TMK. md.753,981 bunlar dışında ki hallerde kendiliğinden hak alma (ihkak-ı hak) cezalandırılır.

⁵³ Ancak, fazla söz edilmese dahi, kamu alacaklarının alacaklı kamu idaresi tarafından bizzat ve cebren(zora dayanılarak) tahsili de bir nevi ihkak-ı hak olduğu ve bunun hukuk devleti ilkesi ile çeliştiği söylenebilir.Edip Şimşek, age. Sh.4

⁵⁴ Her asliye Mahkemesinin yargı çevresinde yeteri kadar icra dairesi (İİK Md. 1) ve iflas dairesi (İİK Md. 2) bulunur. Gerekli halde bu iki daire birleştirilebilir. (İİK Md. 3) Bu durumda “İcra ve İflas Dairesi” adını alır.

Hakların inkar veya ihlal edildiğini düşünen kişi, ilam⁵⁵ yani mahkeme kararı almadan da icraya başvurabilir. Eğer karşı taraf itiraz etmezse alacağını alabilir. Ancak herhangi bir ilam olmadan yani “ilamsız icra” yoluyla alacağın alınması için alacağın para alacağı olması gerekir. Alacak kambiyo senedine bağlı olduğunda da aynı yöntem geçerlidir. Kiralanmış taşınmazların tahliyesi ile rehnin paraya çevrilmesinde de ilamsız icra yoluna başvurulabilir. Bunlar dışındaki hakların alınması için mutlaka ilama dayanması, yani ilamlı icra yoluna başvurulması gerekir.

Para alacakları için en çok başvuru alan takip yolu, genel haciz yolu ve kambiyo senetlerine mahsus haciz yoludur.

Genel haciz yolunda alacağın takibi altı aşamada olur. Alacaklı takip talebi ile icra dairesine başvurur. İcra dairesi ödeme emri düzenleyip gönderir. Borçlu, yedi gün içinde itiraz etmez ise takip kesinleşir, ondan sonraki haciz aşamasına geçilir. Borçlu itiraz ederse takip durur. Takibin devamı için itirazın hükümden düşürülmesi gerekir. Bu konuda alacaklının gidebileceği iki yol vardır. Alacaklının elinde İİK 68-68/a maddelerinde sayılan belgelerden⁵⁶ varsa altı ay içinde icra tetkik merciine başvurarak “itirazın kaldırılması” talebinde bulunabilir. İtiraz kaldırıldığında takibe devam edilir. Yukarıda sayılan belgelere sahip olmayan alacaklıların bir yıl içinde genel mahkemelerde⁵⁷ itirazın iptali davası açmaktan başka çare yoktur. Borçluya karşı açılan bu davada alacaklı, itirazın iptaline takibin devamına, borçlunun takip konusu borcunu ödemeye ve icra inkar tazminatına⁵⁸ mahkum edilmesini talep eder. Mahkeme davayı kabul ederse, itirazı iptal eder. Alacaklı bu kararı icra dairesine vererek durmuş olan takibin devamını isteyebilir. Böylece haciz aşamasına gelmiş olur. Alacaklının haciz istemiyle borçlunun borcuna yeter miktarda malı haczedilir. Satış talebiyle satılır. Satış parası alacaklıya verilir. Hacze iştirak şartları varsa satış sonunda elde edilen para takibi yapan alacaklı ve diğerleri arasında paylaşılır. Eğer haczedilip satılan malların parası borcunu karşılamazsa borçluya icra dairesi kendiliğinden aciz belgesi (aciz vesikası)⁵⁹ verir.

⁵⁵ İlam: mahkemenin verdiği nihai (son) kararın, mühürlü ve hakim imzalı örneğidir.

⁵⁶ Bu belgeler, imzası ikrar edilmiş (kabul edilmiş) adi senet, imzası noterce onaylanmış kayıtsız şartsız borç ikrarını içeren senet, resmi daire veya yetkili makamların verdikleri belgeler. Kredi kurumlarınca düzenlenen belgelerdir. Noterlerin re'sen düzenledikleri kayıtsız şartsız borç içeren belgeler itirazın kaldırılması için daha kuvvetlidir. Ancak bu belge ilam niteliğinde olduğundan buna dayanılarak daha güvenli olan ilamlı icra yoluna başvurmak daha akılcıdır.

⁵⁷ Görevli ve yetkili mahkeme bu konuda alacak davası karşı Mahkemede açılacak idiye o mahkemedir.

⁵⁸ İcra inkar tazminatı, likit yani mahkeme kararı bulunmaksızın belli olduğu kabul edilen alacaklara, borçlunun takibine itiraz etmesi üzerine yapılacak yargılama sonucunda haksız çıkanın ödeyeceği %40 dan az olmayan tazminattır.

⁵⁹ Aciz vesikası , borçlunun haczi kabil malı bulunmadığı veya borcunu karşılamadığını gösteren ve icra dairesi tarafından düzenlenen belge.Aciz vesikası ve bu belgenin maddi ve takip hukukuna ilişkin sonuçları için bkz. Saim Üstündağ, İcra Hukukunun Esasları, İstanbul 2000, Sh.359 vd.

Burada itiraz edilmeyerek (veya edemeyerek) kesinleşen takibin sonuçları ve borçlunun savunma imkanları üzerinde durmak istiyoruz. Takip de kamu düzenine aykırı hususlar varsa süresiz şikayet yoluyla icra tetkik mercii tarafından iptali sağlanabilir. Yukarıda bunun bazı örneklerini verdik. Bunun dışında borçlu, gerek takipten önce, gerek takipten sonra ve fakat haciz sonucu elde edilen paranın ödenmesinden önce menfi tespit davası açabilir. Teminat mukabilinde duruma göre takibin devamına veya paranın ödenmesine engel olabilir. Para ödendikten sonra borçlunun istirdat davası açmak dışında çaresi yoktur. Bu davada borçlu olmadığını ispat eden kişi ödediğini geri alır.

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ilamsız icranın bir türü olup, prosedürü genel haciz yoluna paralel düzenlenmiştir. Ve temel aşamaları aynıdır. Farklılıklar takip yolunun kesinleşmesine kadardır. Bu yolun genel haciz yolundan en önemli farkları alacaklının elinde kambiyo senedinin bulunması ve bunun talebe eklenmesi, borca ve imzaya karşı beş gün içinde icra tetkik merciiine itirazın yapılabilmesi, bu itirazın satıştan başka icra işlemlerini durdurmamasıdır. Ancak tetkik mercii durdurma kararı verebilir.

ÖZET VE SONUÇ

Yazımız iki ana bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde belediye gelirleri incelenmiştir. Belediyelerin gelirleri 03.07.2005 tarih ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 59. md.sinde dokuz bent halinde sayılmıştır. Çok çeşitli olan bu gelirler dolayısıyla oluşan alacaklarının tahsil usulü iki ayrı kanuna tabidir. Belediye gelirlerinin (alacaklarının) önemli bir kısmı 6183 S.K.'na tabi iken geri kalanı genel usule yani İİK'na tabidir.

6183 S.K.'nun 1. md.sinde, kanunun alacak türü ve idare yönünden kapsamı belirlenmiştir. Belediyeler bu kapsamdadır. Maddeye göre, vergi, resim, harç, ceza tahkik ve takiplerine ait muhakeme masrafı, vergi cezası para cezası gibi asli, gecikme zammı faiz gibi ferî kamu alacakları ile akitten, haksız fiil ve haksız iktisaptan doğanlar dışındaki diğer alacaklar ile bunların takip masrafları, 6183 S.K.'na göre tahsil edilir.

Bir alacağın 6183 S.K.'na göre takibe girişilebilmesi için, tarh ve tahakkuk edip kesinleşmesi gerekir. (Belediye Gelirlerinin tarh usulünü 1 no'lu dipnotta gösterdiğimiz makalede incelemiştik.) Kesinleşen kamu alacağı için takibatta, 6183 S.K.'nun 55. maddesine göre düzenlenen bir ödeme emri gönderilir. Ödeme emrini, belediyenin kendi örgütü içinde, 5393 Sayılı Belediyeler Kanununun 48. md.sine göre oluşturulan "Mali Hizmetler" birimi içindeki gelir veya tahsilat bölümünün göndermesi gerekir. Belediyelerin 6183 S.K.'na tabi alacakları için icra dairesi aracılığı ile ödeme emri gönderilemez. Eğer gönderilirse, itiraz üzerine takip durur, belediyenin açacağı dava üzerine de bu ödeme emrinin geçersizliğine karar verilir. Borçlu, kamu alacağı dolayısıyla adliyedeki icra dairesinden gelen ödeme emrine

zamanında itiraz etmez ise, icra mahkemesinde süresiz şikayet yoluyla her zaman iptal ettirebilir.

Kendisine ödeme emri tebliğ edilen kişinin üç seçeneği vardır. Ödemek, yedi gün içinde vergi mahkemesine dava açmak veya mal bildiriminde bulunmak zorundadır. Açılan davada yürütmeyi durdurma kararı alınmaz ise, takibat devam eder. Borçlunun tespit edilen veya mal bildiriminde gösterdiği mallar idarenin ilgili birimi tarafından haczedilir, paraya çevrilir ve kamu alacağı tahsil edilmiş olur.

Kamu alacağı (bu arada diğer her türlü alacaklar), çeşitli nedenlerle pek tercih edilmese de, iflas yoluyla da tahsil edilebilir. 6183 S.K.'nun 100. md.sine göre iflas yoluyla tahsil iş ve işlemleri, İİK'na göre icra iflas dairelerince yerine getirilir. Bunun için belediyenin, icra dairesine verdiği iflas istemini de içeren bir takip talebi ile başlar. Daha sonra duruma göre ilgili bölümde belirttiğimiz işlemlerle takip yürür. Sonuçta diğer alacaklılarla birlikte belediye de malvarlığının yettiği ölçüde alacağına kavuşur.

Belediyelerin, 6183 S.K. kapsamı dışındaki alacakları genel usullere, İİK'na göre, icra daireleri aracılığı ile tahsil edilir. Bu konuda kısa bilgi, ilgili bölümde verilmiştir.

Son söz olarak, gerek genel, gerekse kamu icra hukuku, şekli hukuktur. Bu nedenle idarelerin usul ve şekil kurallarına riayet etmeleri gerekir. Bunun için ilk önce alacağın 6183 S.K. veya İİK'nundan hangisine göre takip edileceğine iyi karar vermek gerekir. Gelir yelpazesi geniş olan belediyeler için bu özellikle gereklidir. Aksi halde, duruma göre idare veya vatandaş mağdur olur, boşuna zaman ve güç kaybedilir. Belediyeler imaj kaybederler.